№ 14 Ausgabe A.

HOMAN

Cena s pieresyłkaj i dastaŭkaj da chaty.

no 1 hod—4 m. 80 fen., na ½ hodu—2 m. 40 fen., na 3 miesiacy — 1 m. 20 f., na 1 mies. — 40 f.

Biełaruskaja Wilenskaja czasopiś

wychodzić dwa razy u tydzień: u aŭtorki i piatnicy.

Adres redakcii: Wilnia, Zawalnaja 7.
Adres administracii i ekspedycii: M. Stefanskaja 23.

Cena Abwiestak:

na 4-aj staranie za radok drobnymi literami —25 fen.; drobnyje abwiestki pa 5 fen. za słowa. Abwiestki ab śmierci—60 fen. za liniejku drobn. drukam.

№ 14 (106) Hod II. Wilnia, 16 lutaho 1917 h. Cena 5 fen. (3 kap.)

Amerykanskaj wajny nia budzie.

15 lutaho.

Zachodni teatr:

Front Ruprechta Bawarskaho: Za aposzni czas na fronci miž Armnantjer i Arra byli czyślenyje sustreczy patruloŭ. Worahi ŭ czyślenych operacijach, czaściu s padhatoŭkaj, czaściu biez, mieŭ wialikije straty. Uziatyje nami pałonnyje dali mnoha cennych wiedamaściej, u jakich dapoŭnili razwiedku naszych ułasnych patruloŭ.

Miž Serr i Sommaj iszła ŭ wieczary wostraja artyleryskaja bitwa, ŭ jakoj było szmat harmat. Pieszych bitw nie było. Miejscowyje nastupleńnia proci naszych wysunutych upiarod wart pad naszym ahniom wyzwali prykaz, kab hetyje warty adyjszli na naszu hłaŭnuju pazyciju.

Jasnaja pahoda dała mahczymaść pracawać latunoŭ ad kanału da Wogiezoŭ. Worahi utracili 7 samalotoŭ, s katorych 2 zbiŭ lejtenant Richthofen—swaje 20-ty i 21-szy samaloty.

Uschodni teatr:

Front Leopolda Bawarskaho: La czyhunki Kowel — Łuck nasz patrui prywioŭ 41 pałonnaho. Pry Kisielinie patruli prywiali 30 pałonnych rasiejcoŭ i 1 kulemiot. Na poŭnaczy ad czyhunki Złoczow—Tarnopol naszy patruli ŭwarwalisia na rasiejskije pazycii na 100 metroŭ hłyboka, ŭziali ŭ pałon 6 aficeroŭ i 275 sałdatoŭ i dzierżalisia tamaka 5 hadzin, pakul naszym sapioram nie ŭdałosia zniszczyć założenyje pad ziamloj miny i zrabić niaszkodnymi zroblenyje pad naszymi pazycijami minnyje padkopy.

Na fronci erc-hercoga Jozefa niczoha wydatnaho.

Front Makienzena: Pry Putnie ŭziata rasiejkaja warta. Na Sereci adbito nastupleńnie niekolkich rot.

My udaczna abstrelali port i wajennyje budoŭli ŭ Galacu.

Makiedonski front: Biez pieramien.

Nowy nabor ŭ Rasiei.

HAAGA. S Pieciarburha danosiać: U armiju pryzwany maładyje ludzi, radziŭszyjesia ŭ 1898 hadu. Razam z rekrutami 1897 hodu jany daduć milijon sałdatoŭ.

Trywoha ŭ Anhlii.

ROTTERDAM. U anhlickich fachowych kruhach panuje wialikaja trywoha s pryczyny nieudaczliwaści usich krokoŭ, zroblenych dzieła znisztažeńnia niamieckich łodak.

Rezultaty blokady.

SZTOKHOLM. Pawodłuh wiestak z Nju-Jorku, s pryczyny błokady Anhlii, Francii i Italii wielmi pamienszaŭ padwoz tudy amerykanskich snaradoŭ. Ad 2 da 8 lutaho jon pamienszyŭsia, siarednim likam, na 60 pracentoŭ. Z hetaj pryczyny jość prajekt znaczna pawialiczyć czynnaść partoŭ na Wialikim akiani: San-Francisko i Settl; hetak padwoz u Rasieju wyihraŭ by kosztam 50 pracentoŭ padwozu ŭ druhije sajužnickije starony.

Demonstracii za mir ŭ Ameryce.

NJU-JORK. Tut byli demonstracii na karyść mira. Pry hetym piejali niamieckije pieśni.

12 lutaho ŭ Waszyngtonie rablli demonstracii za mir amerykanskije niemcy.

Burhomistr Minneapolisa, czlen socyał-demokratycznaj partii, napadaŭ na Wilsona za razryŭ z Niamieczczynaj i pryzywaŭ rabotnikoŭ u prypadku wajny admowicca padniać aružže.

Wyjezd niamieckaho pasła.

WASZYNGTON. Hraf Bernsdorff sa świtaj s 30 asob pakinuŭ Waszyngton i siahońnia u Nju-Jorku siedaje na parachod.

Pramyszleny kryzis ŭ Danii.

KOPENHAGA. Dańskaja tkackaja pramyszlennaść staić pierad katastrofaj s pryczyny niedastaczy syrych materjałoŭ i ŭ dwa czarodnyje tydni spynicca zusim. Asabliwa ciažka cierpić bawaŭnianaja pramyszlennaść.

Portugalskaja pomacz.

LUGANO. Pawodłuh italjanskich wiestak, u Franciju prybyŭ pierszy atrad portugalskich wojsk.

Za hod žyćcia.

Hadaŭszczyna žyćcia «Homana» maje dla biełarusoŭ dwajakaje znaczeńnie. Pierszaja pad niamieckaj okupacijej hazeta ŭ biełaruskaj mowi, niezaležnie ad taho, szto ŭžo sama pa sabie jasna stanowić ważnuju nacyonalnuju zdabyczu biełaruskaho hramadzianstwa, adznaczywaje nowy etap u chodzi biełaruskaho ruchu. Tak, hod tamu nazad biełaruskaja mowa była pryznana niamieckim hłaŭnakamandujuczym na Uschodzi, feldmarszałkam Hindenburgam, za roŭnapraŭnuju z usimi inszymi krajowymi mowami.

Da prychodu niemcoŭ rasiejskije ŭłaści biełarusoŭ nie pryznawali za asobny narod: jany byli prosta abjaŭleny za maskaloŭ, i palityka Rasiejskaj dzierżawy ŭsiemi sposabami kirawałasia da taho, kab nia tolki na słowach, ale i na dzieli abmaskowić nasz narod. Praŭda, ad czasu rewolucii 1905—6 hadoŭ, kali ŭ Rasiei narod zdabyŭ swabodu druku, prawicielstwo prymuszeno było «ciarpieć» i biełaruskije hazety, i biełaruskije knižki. Ale zatoje s tym bolszaju zajadłaściu jano starałosia zusiul wyhaniać biełaruskuju mowu, wykidajuczy jaje sa szkoły, cerkwi, kaścioła, z oficyalnaho użytku. Tym wialikszaje ŭražeńnie wyzwaŭ prykaz feldmarszałka Hindenburga, szto „biełaruskaja mowa, jak admiennaja ad rasiejskaj, dapuskajecca da użytku biez nijakich pieraszkod“.

Hetym prykazam dla naszaj mowy oficyalna była atkryta daroha da narodnaj szkoły, hetak doŭha zaczynienaja. I heta byŭ najważniejszy palityczny akt u žyćci biełarusoŭ pad niamieckaj okupacijej. Biełaruskaje hramadzianstwo, apirajuczysia na im, paczało szyroka razwiwać swaju szkolnuju rabotu, i woś za minułyj hod rabota heta pajszła tak, szto aprycz prywatnych biełaruskich paczatkowych szkoł u Wilni i wakolicach, aprycz wilenskich wuczycielskich kursoŭ — hetak sama prywatnych, biełarusy majuć užo uradowuju wuczycielskuju seminaryju u Swisłoczy i całuju sieć hramadzkich biełaruskich szkoł u miežach upraŭleńnia Biełastok-Hrodnia.

Siedam za pryznańniem prawoŭ biełaruskaj mowy ŭ narodnaj szkoli, biełarusy dajszli taho, szto ŭ uradowych znosinach z narodam niamieckije ŭłaści atrymali zahad karystacca hetaj mowaj naraŭnie z inszymi krajowymi mowami. Było zahadano, kab usie oficyalnyje apawieszczeńnia ŭ Biełastoku i Hrodni drukawalisia i pa biełarusku, dy ŭ Wilni spiersza biełaruskije apawieszczeńnia pawinny byli drukawać u pieramieszku z litoŭskimi. A dalej zjawilisia i paszparty, drukawanyje ŭ biełaruskaj mowie pobocz z niamieckaj, i oficyalnyje kwity, pawiestki i t. p. Ureszci ciapier, jak my ŭžo pisali, pry nowym wypusku paczcakowych kwitoŭ na 25, 10 i 3 rubli, na ich buduć zrobleny nadpisy i pa biełarusku.

Samo saboj razumiejecca, szto, porucz s pamienionymi nacyonalnymi zdabyczami biełarusoŭ, nacyonalnaja świedomaść paszyrałasia ŭ narodzi ŭsio bolej i bolej. Heta pakazwaje biezupynny uzrost czysła czynnych biełaruskich sił, katoryje pracujuć i ŭ biełaruskich hramadzkich orhanizacijach, i ŭ szkołach, i ŭ biełaruskim teatry. Patreba mieć swoj centr dzieła hramadzkaho žyćcia wyzywaje naradziny ŭ Wilni Biełaruskaho Klubu, u jakim hurtujecca maładaja dramatycznaja družyna. Dachodziać i z wiosak wiestki ab biełaruskich narodnych teatrach. Tut, u Wilni, wa-ŭsich ważniejszych ahulna-hramadzkich rabotach i wystupleńniach biełarusy zanimajuć miejsco naraŭnie z inszymi nacijami Kraju.

Razam z rostam unutrenaj orhanizacii biełaruskich sił razwiwajucca i krystalizujucca palitycznyje ideały i žadańnia biełarusoŭ. Jany wyjawilisia asabliwa jarka ŭ wiadomaj sztokholmskaj telehramie Wilsonu, ŭ rezolucijach na zjezdzi „ligi narodoŭ“ u Lozannie, dy ŭ inszych adozwach i hramadzkich wystupleńniach. A dzieła hetaj sprawy, dzieła wyrabotki palitycznaho świetahladu biełarusoŭ pracawaŭ praz uwieś hety hod i nasz «Homan». I kali tut praca nasza dała dobryje płady, kali my swajej hazetaj zdaleli choć krychu pamahczy biełarusam ujaśnić swajo pałažeńnie i stupić na prawilnuju darohu, kali nasz hołas zbudziŭ nowyje siły da raboty dzieła naszaho narodu,—dyk s poŭnym prawam možem skazać sabie, szto my pracawali nie daremna. A takaja świedomaść daje nam siły i enerhiju pracawać dla rodnaj staronki i dalej, pieremahajuczy na darozi ŭsie trudnaści, pieranosiaczy ŭsie ciżary hetaho straszennaho czasu.

U hadauszczynu.

(Piśmo u Redakciju).

I minuŭ hod... Hod, być može, najciažejszy s-pamiž usich, jaki pierežywała Biełaruś u zmahańni za swaju buduczynu, swoj byt, swaju mowu, swaich bratoŭ...

I minuŭ hod,—a maci nasza Biełaruś, razdzielenaja na dźwie czaści i zaharodženaja žaleznaju ścianoju, zrujnawanaja i zniszczenaja adwiecznymi kryŭdzicielami, chacieŭszymi astawić jaje biaz chleba i chaty, nie pierestała wiaści swaju ciažkuju rabotu dziela adradžeńnia biełaruskaho narodu...

A ŭsiož, kali hlaniem u minuŭszczynu i razhledzim usie tyje zmahańnia, jakije wieła nasza Baćkaŭszczyna, to mimawoli serce napaŭniajecca radaściu i nadziejej: bo jana žywie i žyć budzie dalej, rasćwitajuczy ŭ swajej chwale i sulaczy dabrabyt dla ŭsich jaje synoŭ-biełarusoŭ...

Hod tamu nazad, zrujnawanaja i spustoszenaja, jana, zdawałosia, pawinna była pahibnuć i sczeznuć na wiecznyje czasy... Ale stałosia inaczej...

Taja czaść biełaruskaho hramadzianstwa, katoraja astałasia ŭ rodnym kraju, katoruju nie uśpieli wywiaźci jaje worahi ŭ czužynu, ŭziałasia enerhiczna za rabotu, i płady hetaj mazolnaj pracy dali dobry rezultat...

Złuczenyje u adnym žadańni: pracawać dla swaich «mieńszych bratoŭ», kab nabližać im świetłuju buduczynu, prystupili jany da pracy i, zhurtawaŭszysia kala biełaruskaj czasopisi «Homan»,—dawiali swaju rabotu da žadanaj wyszyni.

Praca heta nadoŭha astaniecca ŭ sercach usich biełarusoŭ: nadoŭha budzie ŭ pamiaci tych, kamu jana była tak doraha i ważna dziela adradžeńnia biełaruskaho narodu i jaho mowy, dziela spaŭnieńnia ŭsich jaho žadańnioŭ...

I kali baczym usio heta, dyk mimawoli choczecca kryknuć: žywie Biełaruś i žyć budzie!..

K. L.

DA PRACY.

(Na pieršuju hadauščynu žyćcia „Homana“)

Hej, da pracy, družna, śmieła,
Pakul majem siły!
Kab rabota ŭ nas kipieła
Da samoj mahiły.
Kab čas marna nie prachodziŭ —
Ni adna chwilna,
Kab dum nudnych nie nawodziŭ,
Jak chłapiec dziaŭčynie.
Kab nam ruki nie apali,
Ad ciažkoj raboty,
Kab canu ŭsiu spaznawali
My jaje z achwotaj.
Kab my świetu pakazali
I usim narodam,
Što žyćcia my nie praspali,
A jdziem dobrym chodam.
To j da pracy družna, śmieła,
Pakul chopić siły!
Kab rabota ŭ nas kipieła
Da samoj mahiły.

W. Lemieš.

Dobryje wieści.

Napiarod možna było skazać, szto telehrama sztokholmskaho zjezdu „inorodcoŭ“, pasłanaja jeszcze ŭ tym hadu prezydentu Wilsonu, wyzawie ŭ Rasiei dwajakaje ŭražeńnie: pryznańnie sprawiedliwaści ŭsimi, u kaho jość sumleńnie, i dzikije napaści tych, chto nia chocze baczyć praŭdy, chto „łasku naczalstwa“ staŭlaje wyszej za ŭsio na świeci. Tak jano i wyjszło. Kali ŭ Dzieržaŭnaj Dumie padniałosia pytańnie ab wykluczeńni z Damy polskaho deputata Łempickaho, katory razam s predstaŭnikami biełarusoŭ, litwinoŭ, ukraincoŭ, žydoŭ, armian, tataroŭ, finlandcoŭ i insz. padpisaŭ telehramu da Wilsona, — litoŭski deputat Januszkiewicz, miž inszym, skazaŭ: „Łempickaho winawaciać u tym, szto jon padpisaŭ petyciju da Wilsona. Ale toj dakument padpisali i predstaŭniki inszych narodoŭ, i ja, jak litoŭski deputat i predstaŭnik demokracii, zajaŭlaju, szto ŭsio napisanaje tamaka — praŭda! Predstaŭniki paniawolenych narodoŭ byli prymuszeny zwiarnucca da Wilsona zatym, szto Duma nacyonalnymi sprawami nie zanimajecca...“ Ab tym že hawaryŭ i deputat Czchenkeli: „Szto-ž napisano ŭ petycii da Wilsona? Toje, szto rasiejskaje prawicielstwo naruszyło ŭsie czeławieczyje i boskije zakony u adnosinach da cełaho radu nacij. Dy ab hetym tak czasta czuli my i z dumskaj trybuny...“

Petycija da Wilsona nie była jadynym wystupleńniem niawolenych narodoŭ. Tyje narody, katoryje ŭ czasi wajny apynulisia za miežami „dasiahajemaści“ Rasiei, swajej szyroka razwinuŭszajsia nia hledziaczy na wajenny czas kulturna-nacyonalnaj rabotaj wyjawili najbolsz rezki pratest proci staroj niawoli, wykazali swajo prawo na žyćcio i wolny byt, katoraho carskaje prawicielstwo pazbaŭlało ich bolsz za sto hadoŭ. I hety pratest proci niawoli nia tolki słowam, ale i tworczym dziełam wyzwaŭ duža cikawyje adhałoski tam — za rasiejskim wajennym frontam. Ab hetym pisze „Wiestnik Sajuza Wyzwaleńnia Ukrainy“ ŭ № 5 z 28 studnia 1917:

„Centralnyje dzieržawy ŭžo wyzwolili czaść paniawolenych narodoŭ zachodniaj Rasiei. Badaj uwieś abszar litoŭskich ziamiel, wialiki kusok ziamli, na jakoj žywuć biełarusy, dy kawałak ziamli ukrainskaj užo zaniaty wojskami Niamieczczyny i Aŭstro-Wenhryi. Na zaniatych ziemlach narody hetyje majuć prynamsi hazety (aprycz ukraincoŭ) i narodnuju szkołu ŭ rodnaj mowie. Hetak, u Wałyni pad aŭstryjackaj okupacijej ukraincy majuć bolsz za 25 narodnych szkoł. Dobra razwiwajecca szkolnaja sprawa i ŭ biełarusoŭ dy ŭ litwinoŭ. Woś, kab asłabić ŭražeńnie ad taho, szto byŭszym rasiejskim paddanym walniej žywiecca pad panawańniem niemcoŭ, czymsi pad ciažkaj rukoj »matuszki-Rasiei«, rasiejskaje prawicielstwo paczynaje kidać kroszki swabody paniawolenym narodam. Litwinom prawicielstwo pazwalaje hawaryć nawat ab aŭtonomii; biełarusam pazwoliło wydawać u Pieciarburzi dźwie czasopisi i dało niekatoryje koncesii u sprawie orhanizawańnia wysialencoŭ; žydom pazwoliło atkryć niekolki himnazij; nawat musulmanam pazwalaje atkrywać swaje narodnyje i wyszejszyje duchoŭnyje szkoły; tolki ukraincam, nia liczuczy tydniowaj hazety »Promiń« u Maskwie, nie dało niczoha, aprycz niewialikich, dy niapełnych abiecanak ab szkołach“.

My razumiejem duža dobra canu hetych drobnych ustupak prawicielstwa „inorodcam“. I tym miensz wahi prywiazywajem da ich, szto pry czuć-szto nie szto-dziennych zmienach ministroŭ kirunak rasiejskaj unutrenaj palityki može kožyn dzień zmieniacca, i nowy minister može zaŭtra znisztožyć usio, szto zawioŭ jaho pradmieśnik. Ale ŭsio-ž taki wiestki, jakije paczynajuć dachodzić z Rasiei ab biełarusach, dajuć nam praŭdziwuju radaść: jany pakazwajuć szto nawat pad ciažkaj wajennaj dyktaturaj rabota naszych bratoŭ dziela adradžeńnia biełaruskaho narodu nie zusim spyniłasia, szto i tam — pad Rasiejej — biełarusy pracujuć dziela tej samaj sprawy, dziela katoraj my astalisia i pracujem tut — z hetaho boku frontu.

Aprycz wiestki, ŭziataj nami z „Wistn. Wyzw. Ukr.“, znachodzim niekolki zamietak ab prajawach biełaruskaho žyćcia ŭ Rasiei i ŭ tolki-szto zakryŭszajsia ukrainskaj czasopisi „Ukrainische Nachrichten“. Hazeta pawodłuh pieciarburskaho „Dnia“ danosić, szto ŭžo ŭ listapadzi 1916 h. ŭ Pieciarburzi paczali wychadzić hetkije biełaruskije czasopisi: „Dziennica“ — ruskimi literami i »Świetacz« — łacinskimi. U inszym miejscu czytajem, szto 26 listapada ŭ Pieciarburzi ihrali dźwie pjesy, pierekładzienyje na biełaruskuju mowu z ukrainskaj: Wołodźskaho i Kropiwnyćkaho.

Choć i mała tych wiestak, choć adnosiacca jany da czasu pierad trema miesiacami, — ŭsiož jany dla nas stanowiać dobruju wieść, i my dzielimsia imi z naszymi czytaczami, kab biełarusy wiedali, szto i za krywawaj miažoj „žywie Biełaruś!“

I. Mieleszka.

Da 400-leććia biełaruskaho druku.

Franciszk Skaryna,

pierekłaŭ Bibliju na biełaruskuju mowu i nadrukawaŭ jaje ŭ 1517 hadu.

Karotki narys razwićcia aświety na Biełarusi da pierszaj czwierci XVII stalećcia.

Hramatnaść pryjszła na Biełaruś razam s chryścijanstwam, — pryniaćcie jakoha naszym narodam treba adniaści na IX—X stalećcia,—i padtrymliwałasia žywymi stasunkami z Wizancijej. Nawuczańnie hramaty s samaho paczatku stałosia prywilejem i pawinnaściu duchawienstwa, asabliwa manastyrskaho, ŭ rukach katoraho aświeta była da XIX st. Usie manastyry ŭ Biełarusi zasnowywalisia pawodle ustawy Wasilija Wialikaho, katoraja ŭskładała na mnichoŭ pawinnaść wychowywańnia maładzieży. Ustanoŭleńnie biskupskich katedr i eparchij było stupieniami u razwićci aświety. U Połacku i Turawie katedry biskupskije ustanoŭleny byli nie paźniej X wieka. U Smalensku biskupskaja katedra abasnawałasia paźniej. Jana była ustanoŭlena kniaziam Roscisławam u 1137 hadu. Pierszym biskupam byŭ wuczony hrek Manuił.

Spiersza maładoje chryścijanstwo na Biełarusi wytužało ŭsie siły swaje na ŭzhadawańnie kadru hramatnych ludziej na duchoŭnikoŭ nowaj, chryścijanskaj wiery, i aświetnaja praca jaho hetym ahraniczywałasia. Ale skora na hramatnych ludziej stała apiracca takže dzieržaŭnaja orhanizacija, i hetkim paradkam hramatnaść i „knižnaje paczytańnie“ skora zdabywajuć sabie ahulnuju paszanu i pryznańnie. Najlepiej heto dawodzić nam chod aświety ŭ Smalensku. Choć biskupstwo ŭ Smalensku było zasnawano dawoli pozna, ale aświeta ŭ hetaje miesto zdoleiła dajści ŭžo raniej. Dawodzić nam heto biohrafija adnaho z najcikawiejszych predstaŭnikoŭ staroj Biełarusi — Klimanta Smalacicza. Pawodle słoŭ letapisi Klimant byŭ „knižnik“ (wuczony), jakoha nie bywało raniej. Hetaja charakterystyka biazsporna saŭsim praŭdziwaja. U 1147 hadu kniaź pastanawiŭ zrabić jaho mitrapalitam, i sabor biskupoŭ paświaciŭ jaho, bo i tady ŭžo jon sławiŭsia, jak wuczony bahasłoŭ. Klimant byŭ pładawitym piśmiennikam, ale da hetaho czasu atkryt tolki adzin jaho list („pasłańnie“), pisany swajmu staromu pryjacielu smalenskamu parochu Chamie. Heny list atkrywaje nam kruhazor i interesy tahoczasnaho smalenskaho aświeczenaho hramadzianstwa. Akazywajecca, szto Klimant i jaho paplecznikі dapuskali krytyku Św. Piśma, apirajuczysia u swaich tłumaczeńniach na twory Homera, Platona i Arystotela. Praciŭnaho kirunku trymaŭsia niechta Hryhory, hetak sama smalenski „knižnik“, jaki trymaŭsia litery św. Piśma. Abiedźwi spreczajuczyjesia starony czytali nazwanych piśmiennikoŭ u aryhinali. Niezwyczajnaj papularnaściu ŭ kancy XII stalećcia cieszyŭsia takže smalenski „knižnik“ Aŭraamij, na katoraho duchawienstwo „jak woŭk ryczeło“.

Klimant i Aŭraamij — heto jarkije zory na smalenskim niebazwodzie. Ale jany nie byli prypadkowym jawiszczem, dziela taho, szto ŭ Smalensku byli szkoły, a pierapisywańnie rukapi-

soŭ i knih znachodziło zbyt. Smalensk daŭ rad wydatnych literaturnych tworoŭ, paczynajuczy ad listoŭ Klimanta, biohrafii Aŭraamija, napisanaj Jafremam, i kanczajuczy powieściu ab Merkuryi, padarožaj Ihnata Smalenca u Palestynu i Wizanciju i szmat druhich; adnacze szmat literaturnych pamiatnikoŭ nie dajszło da nas, naprykład — smalenskaja letapiś.

My mieniej wiedajem ab pałažeńni aświety u Turawie. Ale pajaŭleńnie tamaka hetkaho wydatnaho i wuczonaho pramoŭcy, jakim byŭ biskup św. Kirył Turaŭski, biazsporna świedczyć, szto i tut byli warunki da szyrokaj aświety. U asobie Kiryła Turaŭskaho Biełaruś maje wydatnaho carkoŭnaho pramoŭcu i znataka wizantyjskaj literatury. Pa składu rozumu, pa literaturnym stylu—heto wizantyjski prapawiednik czasu najbolszaho razwićcia carkoŭnaho krasamoŭstwa u Wizancii. Jon abiertaŭsia u kruhu wybranych słuchaczoŭ, bo szyrokije massy nie mahlib zrazumieć jaho wuczonych pramoŭ. Literaturny smak i styl Kiryła Turaŭskaho świedczać ab jaho abszyrnaj aświeci.

Szto datycze Połacka; to ab im naahuł mała jość wiestak u letapiscoŭ, bo jon ad pierszych dzion historyi trymaŭsia addzielna. Ale wysokaja stupień razwićcia palitycznaho i socyalnaho žyćcia ŭ hetym biełaruskim centry świedczyć, szto i tut aświeta nie była ŭ zahonie. Połacki Sofijski sabor i inszyje światyni świedczać, szto carkoŭna-wizantyjskaje budoŭnictwo i mastactwo ćwili u Pałaczanoŭ i Witeblancoŭ. Praca św. Jeŭfrasini (u świeci Predsławy), unuczki słaŭnaho «czaradzieja» kniazia Usiesława, dawodzić nam, szto ŭ Połacku u jaje czasy (paczatak XII st.) byli ludzi, katoryje paświaczalisia pierapisywańniu i šyreńniu knih. Sama sw. kniažna, nia choczuczy wychadzić zamuž, pastupiła u manastyr i paświaciła siabie pierapisywańniu knih.

Aprocz Smalenska, Turawa, Połacka szkoły byli takže ŭ Pinsku, Mozyry, Słucku i Minsku. Wydatnym predstaŭnikam Pinskaj szkoły jaŭlajecca Mitrafan lietapisiec; Słuckaj — paroch Eŭhien.

Pierszyje rymska-katalickije szkoły byli založeny u miasteczku Hajnie, u Barysaŭszczynie, kala 1522 hodu, i ŭ Miadźwiedzicach, u Słuczczynie, kala 1545 hodu. Wuczyli u hetych szkołach pa biełarusku.

U XIV stalećci z asobnych plemion biełaruskich utwaryŭsia ŭžo adzin suceIny Biełaruski narod. Heto mieło wialiki ŭpłyŭ na nacyonalizaciju aświety: z hetaho czasu szparkimi krokami paczynaje nasza piśmiennaść aczyszczacca ad carkoŭna sławianskich ŭpływoŭ i sztoraz bližej padchodzić da narodnaj mowy.

U XV stalećci biełaruskaja literatura prybiraje ŭžo nacyonalny oblik. Hramatnaść u rodnaj mowie pranikaje ŭ sielanskije massy, u mieszczanskaj i szlachockaj massie stanowicca budnym zjawiszczam.

U druhoj paławinie XVI stalećcia pamiž Biełaruskich kniazioŭ i szlachty szparka szyryŭsia kalwinizm i arjanizm. U hetym czasie (kala 1559 h.) dla kalwinoŭ i arjancoŭ kniaź Mikałaj Radziwił zasnawaŭ kollehiju u Słucku i himnazii u Brest-Litoŭsku, Nawahrudku, Siemiatyczah, Nieświžy, Zabłudowie, Zasłaŭli, Orszy, Minsku, Swisłoczy, Szkłowie i Witebsku. Blizka adnaczasna biełaruskije mieszczanskije bractwy atkryli swaje szkoły ŭ Wilni, Połacku, Pinsku i Minsku.

Rymska katalickije szkoły u druhoj paławinie XVI stalećcia atkrywalisia jezuitami. Karol Batory załažyŭ pierszuju jezuickuju akademiju u Wilni u 1578 h. i ŭ Połacku u 1580 h., paśla byli paatkrywany kolehii u Nieświžy, u Orszy, u Dwinsku, u Witebsku, Minsku i Słucku.

Wa ŭsich hetych szkołach, a takže i ŭ luteranskaj wilenskaj szkoli, załožanaj misionieram Abramam Kulwaj u 1539 hadu, wuczyli czytać i pisać pa biełarusku; inszyje nawuki wykładali ŭ łacinskaj mowie. Da 1580 h., da zasnawańnia jezuickich kolehij, nawuczańnie polskaj mowy było tolki u niekolkich szkołach, jak czužaziemnaj mowy. Piotr Skarga, paczarodny rektar Połackaj i Wilenskaj kolehij, adzin s pierszych katalickich pioneroŭ polskaj mowy u piśmienstwie, u swaich kolehijach polskuju mowu zawioŭ jak abawiazkowy predmiet, reszta ŭsie nawuki wykładalisia tak sama pa łacinsku.

W—a.

U Wilni i wakolicach.

—s—

× **Biełaruski teatr.** U Subotu, 17 lutaho, ŭ sali Rabotnickaho Klubu (b. Žalezna-darožnaho kružka) pry Warońniaj wulicy 5, biełaruskaja artystycznaja družyna stawić oryhinalnuju pjesu biełaruskaho paeta Janki Kupały «Paŭlinka».

Pjesa napisana žywa i ŭziata s sapraŭdnaho žyćcia biełaruskaj wioski. Jość u jej i śpiewy narodnyje, i biełaruskije nacyonalnyje tancy. Tema jaje —heta zmahańnie pierszych prajaŭ hramadzkaj świedomaści z adwiecznaj ciemnatoj, konserwatyzmam i hruboj siłaj.

Paśla spektakla ŭ sali adbuducca tancy dla publiki.

Paczatak a 6 hadz.

× **Litoŭski teatr.** U subotu, 10 lutaho, litoŭskaja dramatycznaja družyna stawiła ŭ sali „Lutni" nowy twor Strazdasa: «Sugrižo».

Tema hetaj pjesy ŭziata z žyćcia litoŭskaj wioski: rodnaja ziamlica maje hetkuju pryciahacielnuju siłu, szto ludzi, pakinuŭszyje swoj kraj i zusim zabyŭszyjesia ab im, papaŭszy da baćkawaj chaty, paczuŭszy rodnuju mowu, rodnu pieśniu, nia mohuć užo ad jaje adarwacca. I woś, syn litoŭskaho sielanina, wyjechaŭszyj u Ameryku dy zusim razarwaŭszyj zwiaź z rodnym Krajem, nia može ustajać proci aczarawańnia rodnaj atmosfery: jon adrekajecca ad nowaj baćkaŭszczyny za moram i astajeccy ŭžo nazaŭsiody doma, kab pracawać dla swajho narodu i zmahaecca za jaho wolu. A zmahacca ŭ toj czas—jeszcze pierad wialikaj rewolucijej, daŭszaj swabodu litoŭskaho druku, było za szto: za kožnuju litoŭskuju knižku, za litoŭski malitwienik prawicielstwo surowa karało litwinoŭ. Dy jany na heta ŭwahi nie zwiertali: ni wastroh, ni ssyłka ŭ Sibir nie mahli złamać u litoŭskaho narodu lubwi da rodnaj mowy, i ŭreszci ich ćwiordaść pierewažyła.

Hety moment zmahańnia i pabiedy i predstawiŭ aŭtor u swaim twory, budziaczy ŭ duszy kožnaho hetkije niedaŭnyje, dy ŭžo pryzabytyje uspaminy. Dyj bahataja muzyka narodnych piesień, narodnyje tancy, inszyje ŭžo napaławinu pryzabytyje, zrabili na publiku silnaje ŭražeńnie. Samo saboj razumiejecca, szto i starannaja, dobraja ihra artystoŭ sa swajho boku uzmacawała ŭražeńnie nowaj pjesy.

U kancy pjesy na scenie byŭ ustrojen symboliczny žywy abraz wolnaj Litwy, i chor prapiejaŭ dwa litoŭskije hymny. Aposzni z ich publika wysłuchała stojuczy.

× **Smierć žydoŭskaho wuczonaho.** Pamier žydoŭski wuczony i piśmiennik Jozua Mazach, 83 hadoŭ. Jon wydaŭ ceły rad histarycznych prac.

× **Ahulny schod Spažywieckaho T-wa «Rajnica».** Urad Biełaruskaho Spažywieckaho T-wa «Rajnica» u Wilni sklikaŭ ahulny schod na 11 lutaho dla zdaczy sprawy za minuły 1916 hod. Z dakładu Uradu wyjawiłosia, szto hadawy zwarot tawaroŭ praz kramu Tawarystwa prawysiŭ 40.000 marak i szto ŭ T-wie ciapier znachodziacca 102 czleny. Czlenskaja składka 10 rub. (20 marak). Ciapieraszni stan interesoŭ T-wa, pryniaŭszy pad uwahu pierežywanyje ciažkije warunki, nia zhorszy.

Bilans T-wa na 1 studnia 1917 h. taki:

Aktywa:

Hatoŭki u kasie	636.44
Tawaroŭ ŭ kramie	3.464.31
Inwentar	80.52
Załoh za licznik	25.50
Razmiennyje u kasie	10.00
Razam	4.216.77

Passywa:

Czlenskije składki	2.287.80
Kredyt u „Suw. Koop."	24.73
Załoh kramnika	175.00
Na rezerwny kapit.	2.078.88
Usiaho	4.566.41
Strata	344.64
Razam	4.216.77

Jak widać z bilansu, T-wo „Rajnica" za minuły hod zdaleło adliczyć na zapasowy kapitał bolsz paŭtary tysiaczy marak.

Buduczy hod prawidywajecca ciažejszy. Dziela hetaho Ahulny Schod staraŭsia u prajekcie raschodoŭ na buduczy hod zawiaści aszczadnaści. Biudžet raschodoŭ na 1917 hod zaćwierdzien na 4.400 marak.

Pry abhawarywańni biahuczych spraŭ wyjawiłosia, szto zwarotny kapitał treba było-by pawialiczyć darohaj pryciahańnia nowych czlenoŭ, dziela czaho Ahulny Schod pryparuczyŭ Uradu, kab jon pawialiczyŭ czysło kwitowych knižak dla zapisi nowych czlenoŭ.

Supolnik.

× **Centralny sajuz žydoŭskich kooperatyŭ.** Sa sprawozdaczy ad 1 wieraśnia da 31 śniežnia taho hodu widać, szto kooperatywy atrymali tawaroŭ na 127,001 m. 07 fen. Tarhoŭla kareńniami dała 52,95 m. ubytku. Bulby dadzieno na 87.307,20 m. z deficytam 44,52 m.

Da uradu ŭstupfli: Maks Wilenkin i Kruk. Da rewizyjnaj kamisii wybrany iznoŭ Sztejnmann i Berkmann. U uhodliwuju kamisiju wybrany: d-r Ejgel, Karelic, Kopelowicz.

× **Niezwyczajnaja niesumlennaść.** »Wiln. Ztg.« pisze, szto «u adnej balnicy ŭ Wilni palaki zrabili wialikije kradziežy praduktoŭ, naznaczenych dla chworych». Mnoha spažyŭnych praduktoŭ jany pradawali tutejszym kupcam i tarhoŭcam. Heta — straszennaja niesumlennaść, uczynienaja u adnoszeńni da swaich-že hramadzian i ŭ dadatku da chworych.

× **Wyzaŭ u sprawie padatkoŭ.** Asoby, jakije padali prośby ab pamienszeńni abo zniaćci naznaczenych padatkoŭ ad damoŭ, pryzywajucca jawicca ŭraz-že miž 11 i 12 hadz. u Steu-

Z narodnych histarycznych piesień.

Abarona Kryčowa.

Padyjmaliś czorny chmary,
Niebo pakrywali, —
Prychadzili zły Tatary,
Pad Kryčowam stali;
Zapalili stary Kryčoŭ,
Kancy zapyłali...
Naš Iwaška padyjmaŭsia,
Ludzi ŭ rady stali;
Paliłasia kroŭ, źmiešałaś
S čornaju ziamloju.
Zły Tatary padalisia
Uciekać hurboju;
A Iwaška honić, honić,
Hołasna śmiajecca,
Što Tatarwa uciekaje,
Až chachoł trasiecca.

Zapisau W. Ł.
(Słaboda-Dzisienskaja, Witeb. hub., Dzis. paw. A Rubrykowiczanka).

Sciepan i Wieljana.

Było to tak daŭno, što našym dziadom i pradziedom ich dziady i babki apawiedali hetu historyju, jak daŭninu-daŭnuju, daŭno bytuju.

...U światoj ziamli ŭ barysaŭskaj, kala wioski Szylan, ciahnucca abšyrnyje Szylanskije, abo Krawieckije bałoty. Z bałot tych wyciekaje s pad kamienia-kraŭca rečka Wielija.

Otže, kaže apowieść narodnaja, u wioscy Szylanach žyŭ kaliś krawiec Ściepan. Słaŭny to byŭ na ŭsiu Barysaŭščynu zdolnik. Szyŭ jon panom wialmožnym barmy i sajety, sialcom mała možnym — świtki i župany, a kniaziom charobnym darahije šaty z hryzetoŭ šmalcawanych, pawałok hreckich i aksamitoŭ weneckich.

Bahata žyŭ Ściepan-krawiec i pašanu mieŭ u ludziej, a nie wiasioły byŭ: tuha dušyła serce maładoje, što choć i bahat Ściepan, i moład, i pryhož saboj, a nima ŭ jaho žany krasy. Ustanie chmarny Ściepan, chmarny za rabotu biarecca i chmarny spać laže. I nie tamu chmarny chadziŭ Ściepan, što niebyło dzieŭczat maładych, hožych, achwočych za jaho zamuž wyjści, a tamu, što jadynaja lublonaja-dryžonaja dziaŭčynka krasa ad jaho ŭciekaje, a sustrečajučysia wočki siwyje ŭ ziamlu patuplaje.

Mowić, bywało, Ściepan da jaje słowo łaskawaje, a jana zaharycca, jak makoŭ ćwiet na zary, dy maŭčyć. I jak-že tut małojcu dobramu nie tužyć, nie chmarycca, kali serce haryć, jak naroh u harnie da bieła napaleny, i stučyć u hrudzioch, jak mołat pa kawalni, a palohki jamu nima nijakaje!...

Chmarycca Ściepan, bo praŭdy nia wiedaje. Nia wiedaje taho, što lubka jaho, ŭ bujnych dumach kałychanaja, hetak sama, jak i jon da jaje, k jamu ŭsim sercam chiniecca, jak chmialinka da tyčynki ciahniecca dy tolki saromliwaść dziawočaja niawolić niabohu pakryjomu na Ściepana ŭziracisia, ŭzdychaci za im u nočki majskije ciopła-parliwyje, pahladajučy s pad biarozki kasistaje na miesiačyk bledny.

Och, i hoža-ž była Ściepanawa niaboha Uljana, katoru za rost wysoki, stan pierahibisty dy krasnaje ličyko ludzi Wieljanaj prazwali.

Doŭha ciarpieŭ swaju muku Ściepan, ale dalej ciarpieć sudzieržu nie stało i nie stryważ harotny. Raz a poŭnačy wyjšoŭ Sciepan u po-

erabteilung (Addzieł padatkoŭ) Dominikanskaja 2, kab wyjaśnić ich ekonomicznaje pałažeńnie.

× **Zakazy na tawary.** Jeszcze raz napaminajuć, szto zakazy na tawary možna dawać tolki ŭ Niamieckaho Stadthaŭptmanna. Usia prywatnaja karespandencija ŭ hetkich sprawach prahledajecca i niszczycca. Samo saboj, hetkich zakazoŭ nielha rabić i cieraz telehraf, bo hetkije telehramy buduć zadzieržywać.

× **Znosiny z Amerykaj.** Jeszcze raz apawieszczajecca, szto dziela znosin z Amerykaj možna ŭžywać tolki atkrytki z drukawanym tekstam. Ich možna kuplać u etapnych i miescowych komendanturach, u pawietowych uradach, na pocztach i žandarskich stancijach pa 2 fen. abo 1 kap. za sztuku. Atkrytki jość u roznych krajowych mowach, u tym liku i ŭ biełaruskaj.

× **Pacztowyje znosiny padwodnymi łodkami** tymczasowa spynilisia. Hetkich pisiem poczty bolsz nie prynimajuć.

× **»Niamieckije rubli«.** 31 studnia 1917 hodu było ŭ abaroci kwitoŭ Pazyczkowaj Kassy na 44.284.832 rubli. U tym liku bujniejszych bumažek (pa 100, 25, 10 i 3 r.)—na 38.790.386 rub., drobnych kwitoŭ (1 rub. i 50 k.)—na 5,494,446 rub.

× **Kurs rubla:** Oficyalny — 2 m. 00 fen. za rubiel; u bankach pry pradažy — 2 m. 26 fen., pry kupli — 2 m. 30 f.

Pazyczkowaja kasa biare 6%.

× **Napaść lichadziejoŭ.** Wiadomy prastupnik, Kazimir Białkowski, s trema chaŭraśnikami uwarwaŭsia u tym tydni u kwateru kupca Czornaho, Stefanoŭskaja 20. Jany pamykalisia zadUszyć słuhu i zastrelić z rewolwera Czornaho i jaho plamiennika. Usie czaćwiora aresztawany.

× **Kradziežy z uzłomam.** S suboty na niadzielu abakrali, ułamaŭszysia, miestowuju kramu na Wiłkomirskaj wul. Ukrali tawaroŭ na 300 m. U naczy z autorka na sieradu u adnej kramie na wulicy św. Jana ukrali damskich i mužczynskich rukawic i hranat na summu 3,000 m. Pakupcy hetych reczej mohuć być pakarany.

× **Kraža kania s sankami.** 13 lutaho a 2 hadz. u sielanina Adama Patesti z Mahazynak ukrali na Michajłoŭskaj wulicy kania s sankami.

× **Temperatura.** Najwyszejszaja i najnižejszaja temperatura za apasznije dni była pawodłuh Celsija):

	najwysz.	najniž.
za dzień z 11 na 12	— 3,3°	— 17°
„ „ z 12 na 13	— 5°	— 10°
„ „ z 13 na 14	+ 1,5°	—11,5°

Na wulicy.

Juziuk straciŭ miejsco ŭ szaŭca.

— Raboty nima, skury nima—skazaŭ majster—mazhami treba krucić, kab wykrucić łyžku strawy la siabie i swaich... Idzi i radź sabie, jakmožesz!..

Paśla hetkaho majstrowaho skazu Juziuku niczoha inszaho nie astałosia, jak iści proczki, szto jamu wielmi lohka było spoŭnić, nie majuczy nijakich reczej: usio swajo bahaćcie—niewialiczkuju paduszku, „jasiukom“ zwanuju, i lepszuju paru partkoŭ Juziuk daŭno užo byŭ pradaŭ.

I pajszoŭ.

Sztości hnało jaho u siaredzinu miesta. Zdawałosia jamu, szto tut, hdzie bolej ludziej, dzie huściej, łahczej jamu budzie znajści litaściwuju ruku, katoraja wyciahnie jaho z biady.

Maroz pranizaŭ jaho praz paciortaje wosiennaje palto, szczypaŭ za nos, za wuszy, adbiraŭ czućcio u nahach. Ludzi prachadzili mima, nie zwiertajuczy zusim uwahi na praziabszaho chłapca.

Zabyŭsia ab hoładzi, aba usim swaim sumnym žyćci. Ciapier mieŭ tolki adnu dumku: uwajści u ciopłuju chatu! Kožny nerw zmiorzszaho cieła žadaŭ ažyŭlajuczaho ahnia. Dziwiŭsia, kali baczyŭ, jak inszyje mieli stolki enerhii, szto, abchapywajuczy siabie szyrokim giestam, udaralisia rukami pa bakoch. Jon užo nia moh zrabić nijakoha bolej enerhicznaho ruchu.

Ucisnuŭszy swaju tonkuju szyju u kaŭnier palta, skorczyŭszysia, dryžuczy, ciahnuŭsia biaz myśli, biez prajektoŭ, biez nadziei...

Raptam pabaczyŭ na ścianie wywiesku straŭni. Praz adczyniaŭyje czasta dźwiery wyrywalisia kłuby ciopłaho paru.

Juziuk nie strymaŭsia—wajszoŭ u siaredzinu. Nie majuczy ni adnaho feniha u kiszeni, aścirožna prasunuŭsia pamiž stolikami i apynuŭsia u zahadanym miejscy: la pieczy! Prytuliŭsia da ciopłych kafloŭ i pahladaŭ na padawanyje hościam miski i talerki sa strawaj, czekajuczy, mo' chtoś nie dajeść swajej porcii zupy abo kaszy.

Raptam paczuŭ kala siabie hołas prysłužywajuczaj dziaŭczyny:

— Czaho tut pryjszoŭ? Idzi stul! Skolki razoŭ užo kazała, szto tutaka hrecca zabaronieno!

Juziuk zasaromiŭszysia chacieŭ sztości atkazać zapletajuczymsia jazykom, kali adazwaŭsia sidziaczyj niepadaloczku milicyant:

— Nu, nu! marsz adsiul! Nie kažy mnoha!..

Juziuk iznoŭ iszoŭ. Užo sciamnieło; pad kapturami elektrycznych lichtareń zablisnuŭ świet... Juziuk laskaŭ zubami, bytcym biezchatnaje szczenia, prytulenaje k chałodnaj ścianie.

Nia wiedajuczy sam, kudy i dziela czaho idzie, pryjszoŭ pad Wostruju Bramu...

Nohi sahnulisia. Stanuŭ na kaleni i, uhledajuczysia u ciemń autara, paczaŭ horacza malicca.

Czekaŭ cudu. Jamu zdawałosia, szto niszto inszaje nia može jaho wyratawać, tolki cud! I usio bolej paczynaŭ wieryć u cud.

Pasinieŭszyje wusty užo može sotny raz pautarali adnu malitwu:

— Swiataja Maryja, Maci Boža, malisia za nas hresznych...

Paśla słowy malitwy paczali błutacca. Juziuk paczuŭ jakuś dziŭnuju słabaść u-wa usim ciele, i adnaczasna zrabiłosia jamu na duszy wielmi dobra...

Myśli sabrać było užo trudna. Adnakže pralacieła jamu praz haławu dumka, szto heta jano malitwa sciahnuła z nieba taki supakoj dla duszy, i jon jeszcze paprabawaŭ praszeptać:

— Swiataja Maryja...

A paśla pabaczyŭ u-wa śnie jakijeś pieknyje sady s pakrytymi biełymi kwietkami drewami, jak heta bywało u mai u jaho rodnaj wioscy; u pawietry hudzieli pczoły, ci jakijeś žuki; sonce kidało na ziamlu swai usio ažyŭlajuczyje ciopłyje pramieńni.

A paśla...

Astaŭsia užo tak na swaim miejscy, skorczeny, prytuleny da ściudzionaho muru, pakul nie znajszoŭ jaho tam naczny patrul i nie adasłaŭ u szpitalnuju trupiarniu.

F. O.

Z USIAHO KRAJU.

Wyrab skur u Biełastoku.

BIEŁASTOK. Biełastok — heta centr nia tolki sukonnaj pramyszlenaści, ale i centr wyrabu skur. 40 hadoŭ tamu nazad pierszuju harbarniu atkryŭ Kopel Załkind, katory i paczaŭ pierszy wyrablać tak-zwanuju hamburskuju skuru. Druhije harbarni byli załoženy ŭ wakolicach Biełastoku — ŭ Krynkach. Najbolszaja była harbarnia Knyszynskaho. Paśla atkrylisia harbarni ŭ Jasienoŭcy, Sakołcy, Knyszynie, Wasilkowie, Zabłudowie, Złotoryi i t. d. U hrodzienskaj huberni było 200 harbareń s 6.000 rabotnikoŭ; u tym liku ŭ Biełastoku 50 s 1000 rabotnikoŭ. Patrebnyje dla raboty materjały czaściu jość namiejscu.

Ab znaczeńni Biełastockaho rynku možna sudzić s taho, szto im cikawilisia biržy ŭ Berlinie, Hamburhu, Paryžu i Londonie. Hadawy abarot dachodziŭ da 25 miljonoŭ rubloŭ.

Rasiejcy, adstupajuczy, zniszczyli biełastockije fabryki, zabraŭszy materjały i papsawaŭszy maszyny.

Nowyje pawiety.

MARJAMPOL. Ad 1 lutaho Kalwaryjski pawiet kasujecca i dałuczajecca da Marjampolskaho pawietu, katory hetak abnimaje 3.000 kw. kilometroŭ bolej-mieniej sa 100 tysiaczami žycharoŭ.

OLITA. Pawiet Zachodnia-Olicki kasujecca i ŭwieś dałuczajecca da pawietu Olita Uschodniaja (Merecz). Pawietowy urad budzie ŭ Olicie, i nowy pawiet nazywajecca Olickim.

Złoŭleny duszehub.

DABRAWOLA. Ważnica Jury Januszeŭski, zasudženy za duszehubstwo wiasnoj 1916 hodu, ale ŭciokszyj u Koszedarach jeduczy ŭ Niamieczynu, złoŭlen iznoŭ.

Z žyćcia Libawy.

LIBAWA. Finansowaje pałažeńnie Libawy ad czasu zaniaćcia hetaho miesta niemcami — duža ćwiordaje. Miestowaja majetnaść »Libaushof« daje miestu wialiki dachod. Tamaka kormicca mnoha karoŭ i razwodziacca świńni. 360 biednych ludziej z Libawy majuć tamaka swaje harodczyki pa 200 kw. metroŭ i płaciać za heta pa 10 m. u hod. Dźwie tannyje miestowyje straŭni kormiać sztodzień 11 tysiacz dusz pa 10 kap. za abied (zupa s chlebam). Dla siaredniа-zamožnych ludziej jość asobnaja straŭnia, kataraja wydaje 10 tysiacz porcij pa 40 k. 3 tysiaczy dusz atrymliwajuć padmohu pa 12 kap. u dzień. Atkryty 9 szkoł s 3500 dziaćmi. Chadzić u szkołu treba prymusowa. U kožnaj szkoli jość 5 kłasoŭ. Usich wuczycieloŭ u ich — 62. Aprycz taho jość realnaja szkoła, wyszejszaja i dźwie siarednije žanockije szkoły. Pry kožnaj szkoli jość aharod. Dachod miesta dachodziŭ da 1 miljona 20 tysiacz rubloŭ, wydatki — tolki 690 tysiacz. Reszta jdzie na pakryćcie daŭhoŭ. Na hety hod maniacca pamienszyć hałoŭszczynu i padatki ad dachodu z damoŭ na 50 — 80 pracentoŭ.

Za padpał.

DEGUNEN, Talsensk. paw. Rabotnik Michaił Needryt u kastryczniku 1916 hodu padpaliŭ sa złości humno sa zbožžem i maszynami. Jaho zasudzili na 6 hadoŭ u papraŭczy wastroh.

Wyłaŭliwańnie tłustaści.

MITAWA. Pa zahadu miestowaho uradu, ŭ kožnym domie, dzie jość prynamsi dźwie plity, ustanaŭliwajecca

---

le čystaje, stanuŭ na kryžowych darohach i pryzwaŭ k sabie siłu ciomnuju. Za prychilnaść dziawočuju pabažyŭsia Sciepan dušu chryščonuju addać niačystamu.

Skałychnuŭsia les wietram - buraju; s čatyroch daroh padnimaŭsia piasok staŭbomlejkaju, i s tumanu taho skočyŭ bies k jamu kazłom smoradnym dy, skrywiŭšy charu śmiecham hidliwym, pradudzieŭ-prablejaŭ pawitnejko:

— Sto zniawoliło ciabie, krasny małojče, mianie klikaci? I čamu staiš na rozstani ŭ poŭnač ciomnuju? Za padarak mianu, za dušu chryščonuju, jak sam wiedaješ, ja zmahu zrabić usio ŭsiakaje!..

Lekacić u hrudzioch, u Ściepanawych, serce bujnaje dy nia sopałachu prad niačyścikam, a z niačystych dum, s pahanaj radaści: ad čorta niačystaho za dušu swaju zdumaŭ zažadać Sciepan čeść dziawočuju.

Padskačyŭ čort, pamorščyŭsia; adstupiŭsia ŭ bok, za wuchom paskrob i taki atkaz prapiščaŭ knurom:

— Trudzien dostup nam k čystym dzieŭnicam, a ješče trudniej nam uziać ad ich čeść dziawočuju. Za taki zahad twajej małajcoŭskaj dušy budzie pomała! Chiba ty, na ŭciechu nam, sam pawažyŝsia zniać z hrudziej swaich reč świačonuju: kryž światy, što tabie baćka-kum nadzieŭ pry chryścilnicy, dy, pałažyŭšy jaho na žarnowy kruh, pabiwaci budzieš kamieniem.

Pabialeŭ Sciepan, jak pałotnišče kuželnaje, trejciu wiasnu ŭ łuzie bielenaje; ŭsiož radaść čerciam jon pryrok učynić, aby tolki atrymaci ŭzamien čeść dziawočuju.

Ot idzie Sciepan u bok darožeńki, dzie lažyć žarnowišče, znimaje z hrudziej kryž światy i, pałažyŭšy jaho na kamieni, pamykajecca bici kamieniem.

Zaniamieło ŭsio ŭ čystym polejku s pierelaku-hrazy. Panyrnuŭ u chmary miesik bledny, zaiskryŭšysia patuchli ŭsie zorańki, až prysieŭ da ziamli bor nachmareny, až ziemla zdryhanułasia, zdryhanuŭšysia uwahnułasia.

Tolki ŭzniaŭ Sciepan u haru ruku s kamieniem, i ŭ mih toj sam staŭsia kamieniem. A z niabios lila hramawoj strałoj z hromam hrukatam raspłastaŭ čerta nieabačliwaho, tolki sierki čad udušliwy zakureŭ z jaho i papłyŭ pa wakolicy.

Kali nastaŭ dzień, doŭha šukali ludzi Sciepana ŭ budynkach, u poli i ŭ lesi. Wyjšoŭšy ŭ pole, zdziwilisia ubačyŭšy na miejscy roŭnaho pola abšyrnuju łahčynu. Idučy łahčynaj, znajšli kala kryžowych daroh skamianiełaho Sciepana; tady ludzi ŭsio spanatryli.

Jak učuła Wieljana, što Sciepan abiarnuŭsia ŭ kamień, u nieprytomnicy pabiehła ŭ pole i, abniaŭšy rukami kamień, prypała da jaho i zaliłasia horkimi, biezudzieržnymi ślezami.

Płakała jana dzień, płakała noč, a ŭschodam soniejka, čuć było zołak na ŭschodzie zajmaŭsia, sa śloz jaje s pad kamienia prabiłasia krynica, a sama Wieljana Bohu dušu addała.

Wieljanu choraša pachawali, uchaŭturyli i na jaje mahiłcy pabudawali cerkaŭku. I ciapier na Wieljaninaj mahiłcy ŭ Sylanach staić cerkwa.

A krynica s pad kamienia razliłasia pa wakolicy, zatapiła ŭwieś abšar, dzie ŭwahnuŭšysia była ziemla, pieretwaryła tuju nizinu ŭ nieprachodnaje bałota, katoraje zawuć Šylanskim abo Krawieckim, i papłyła ŭ świet rečkaj prazrystaj, charošaj, jak i sama Wieljane kaliś była. Rečku hetu adrazu, ŭ pamiać Wieljany, Wieljaj nazwali i hetak zawuć jaje dahetul, tolki čužyncy, nia wiedajuczy hetaj historyi, pierejnačyli krycku jaje praŭdziwaje imia, zawučy Wilijej.

W. Łast.

prybor dziela wyłaŭliwańnia tłustaści ŭ pamyjach i adpadkach.

Z žyćcia łatyszoŭ.

Nacyonalnyje opratki łatyszoŭ blizka zusim sczeźli ŭ Kurlandii. Tolki na uzbiarežžy mora ŭ zachodniaj Kurlandii pierad wajnoj u wialikije światy žanki i dzieŭczaty apranali swaje staryje tradycyjnyje nacyonalnyje opratki. Tolki staryje abrazy i prymierniki ŭ mitaŭskim muzeju dajuć paniaćcie ab wialikaj pysznaści sczeznuŭszaj łatyszskaj nacyonalnaj opratki. Ab hetym świedczać i łatyszskije narodnyje pieśni Pierewažywali kolery: czyrwony, žoŭty, sini, zialony; redziej spatykalisia bieły, rudy, srebny i czorny.

WIESTKI Z RASIEI.

Konferencija sajužnikoŭ.

SZTOKHOLM. »Birž. Wied.« piszuć, szto konferencija sajuźnikoŭ u Pieciarburzi s pryczyny aposznich prypadkoŭ mieła niezwyczajnuju wahu. Jaje śmieła možna nazwać histarycznaj. Wiestka ab uzmacawańni padwodnaj wajny wielmi silna adbiłasia na sprawie wiesnawoha nastupleńnia. Lord Milner, na hrunci wiestak z Londona, daŭ wielmi surjoznuju charakterystyku suczasnaho pałažeńnia.

SZTOKHOLM. Bryan i Llojd Džordž niekolki dzion tamu nazad prajechali ciszkom cieraz Szweciju ŭ Pieciarburh.

Kala atkryćcia Dumy.

PIECIARBURH. Kniaź Golicyn piareczyć czutkam, szto atkryćcie Dumy adłoženo iznoŭ. Jon manicca sam być na pierszym zasiedańni Dumy. Ad palityki Dumy budzie zaležać mahczymaść supolnaj pracy s prawicielstwam.

Areszty.

ROTTERDAM. Oficyalna danosiać s Pieciarburha, szto ŭ Piaciarburzi aresztawali 21 czlena rabotnickaj hrupy centralnaho kamitetu wajennaj pramyszlenaści, winawaciuczy ich u prynaležnaści da partii, jakaja manicca abiarnuć Rasieju ŭ socyał-demokratycznuju respubliku. Aresztawany szmat inszych rabotnikoŭ, jakich winawaciać u padhatoŭcy razruchoŭ i demonstracij.

Pradaža niamieckich dwaroŭ.

PIECIARBURH. »Dień« danosić z Odessy, szto ŭ Chiersonskaj huberni pradajuć z małatka jeszcze 530 dwaroŭ niamieckich i aŭstryjackich paddanych.

Nieznanaja posześć.

KOPENHAGA. Aposznije dajszoŭszyje siudy rasiejskije hazety prynosiać padrobnaści ab uspamianutaj užo posześci ŭ wakolicach Rostowa na Donie. U Kacierynasłaŭskaj huberni jana zabiraje nialiczenyje achwiary. Chworyje pamirajuć sa znakami, jak ad czumy, sa spuchszym ciełam.

Jeszcze ŭzryŭ.

APARANDA. U Kantałati, ŭ Finlandii, byŭ wialiki ŭzryŭ amunicii. Uzryŭ byŭ hetki silny, szto zrujnawaŭ budoŭli Murmanskaj czyhunki.

Zniszczenyje zapasy.

MALME. »Russk. Sł.« danosić z Irkucka, szto ahramadnyje składy kamiennaho wuhalla dla Sibirskaj czyhunki harać užo cały tydzień. Aceniwajuć ich na 30 miljonoŭ rubloŭ. Jany pawinny byli służyć dziela apału na Sibirskaj czyhuncy na ŭwieś hety hod.

Pałažeńnie u Ukrainie.

ZIENIEWA. Ukrainskaje biuro ŭ Szwejcaryj danosić:

U Ukrainie panuje ciapier straszennaja bieda. Pawodłuh aposznich wiestak »Rusk. Sł.«, nia tolki ŭ Kijewi, Charkowie i inszych centrach tarhoŭli chlebam, ale i ŭ Odessi wyjaŭlajecca niedachwatka wuhla i spažyŭnych praduktoŭ. Niezwyczajnyje chałady pa ŭsiej Rasiei zabirajuć nialiczenyje achwiary i robiać biadu jaszcze ciažejszaj.

Žaleznadarožnaja pazyka.

LONDON. »Times« danosić s Pieciarburha, szto rasiejski minister finansoŭ pazwoliŭ zrabić žaleznadarožnuju pazyku na 500 miljonoŭ rubloŭ za $4^1/_2$ pracentu pa kursu 75,12 za 100 nominalnych.

Z usiaho świetu.

Zajawa italjanskich socyalistoŭ.

LUGANO. »Corr. d' Italia« drukuje zajawu haławy socyalistoŭ, Enryko Ferry:

»Skora italjanski narod paznaje praŭdu i dawiedajecca, szto jaho aszukali, dy szto treba zrabić zhodu ranie, czym Italija apyniecca ŭ jeszcze ciažejszaj biadzie. Italija pawinna hladzieć na wajnu, iak na praihranuju. Prapawiednik wajny, d'Annuncio, nichaj paśpiaszyć pakinuć hranicy Italii pierad tym, jak aružže sałdatoŭ, katoryje ciapier stajać nasuproć worahoŭ, zwierniecca proci samoj že Italii«.

Z Watykanu.

MIUNCHEN. Adzin wysoki uradnik Watykanu skazaŭ, szto Papiež manicca zrabić ważny krok, kab zrabić ahulnaje wystupleńnie dziela miru.

ŽENIEWA. Statr-sekretar św. Tronu pawiedamiŭ niamieckaje prawicielstwo, szto nowa naznaczeny nuncij dla Czyli monsinjor Nikota pajechaŭ na miejsco służby na hiszpanskim parachodzi »Infante Izabella« pad sztandaram Papieža.

TELEHRAMY.

Niamieckije apawieszczeńnia.

13.II. Zachodni teatr:

Husty tuman blizka na ŭsieńkim fronci asłabiŭ u dzień bajewuju czynnaść. U wakolicach Sommy ahoń artyleryi uzmacawaŭsia pad wieczar i trywaŭ usiu nocz, asabliwa miž lesam pry S. Pjer-Waast i Perron. Miž Ipram i Ankr adbity czyślenyje patruli worahoŭ.

Uschodni teatr:

Front Leopolda Bawarskaho: Na pałudni ad Dryświackaho woziera naszy patruli ŭwarwalisa na rasiejskije pazycii i wiarnulisia z 90 pałonnymi i 1 kulemiotam.

Na zachodzi ad Łucka rasiejskije patruli byli adbity. Pry Zwyžynie, na wierchnim Serecie, adbity dźwie rasiejskije ataki, wiedzienyje niekolkimi bataljonami.

Front erc-hercoga Jozefa: Na pałudni ad daliny Waieputna naszy wojski zdabyli szturmam krepka ŭmacawany punkt. Uziaty ŭ pałon 3 aficery i 168 sałdatoŭ, zdabyty 3 kulemioty i mnoha prypasoŭ. Miž dalinami Už i Putna—znacznyje operacii patruloŭ i ahoń artyleryi.

Front Makienzena: Biez wydatnych prypadkoŭ.

Makiedonski front: U zawaroci Czernaj paśla padhatoŭki ahniom naszy wojski zdabyli szturmam wiarszynu na ŭschodzi ad Parałowa. Uziaty 2 aficery i 90 italjanskich sałdatoŭ, 5 kulemiotoŭ i 2 minamioty.

14.II. Zachodni teatr.

Front Ruprechta Bawarskaho: Na paŭnocznym bierazi Ankr worah, paśla wielmi silnaj artyleryjskaj padhatoŭki, wioŭ wialikimi siłami swaje szturmy. Pierad abiedam byli dźwie ataki na poŭdni ad Serr; jany adbity sztykami. Na poŭnaczy ad Ankr nesza artyleryja zasypywała niszczuczym ahniom pryhatawanyje da szturmu rezerwy worahoŭ. U naczy artyleryjskaja bitwa iszła wostra da Sommy.

Front niamieckaho Naślednika: Naszy patrulnyje operacii ŭ zawaroci S. Miel i na zachodnim skłonie Wogiezoŭ byli udaczny.

Uschodni teatr:

Front Leopolda Bawarskaho: Biez wydatnych prypadkoŭ.

Front erc-hercoga Jozefa: Na adrezku Mestekanesti ŭziaty szturmam niekolki pazycij. Pry hetym my ŭziali ŭ pałon 23 aficeroŭ, bolsz za 1200 sałdatoŭ, 3 harmaty, 12 kulemiotoŭ i 6 minamiotoŭ.

Front Makienzena: Uzdoŭž Sereta i Dunaju — artyleryjski ahoń i patrulnyje styczki.

Makiedonski front: U zawaroci Czernaj ataki italjancoŭ, mieŭszyje na meci adabrać nazad utraczenyje pazycii pry Parałowie, niczoha nie dajszli.

Austryjackije apawieszczeńnia.

WIENA. 12.II. **Uschodni teatr:** (hl. niamieck. apaw.).

Italjanski teatr: U pałudziennaj czaści płoskahoryja Karst i ŭ dalinie Wippacha momentami wielmi wostry ahoń. Niepryjacielski latun skinuŭ kala Tryestu niekolki bomb. Na tyrolskim fronci ŭ dalinie Sugana ŭziaty ŭ pałon 2 aficery i 60 sałdatoŭ, zdabyt 1 kulemiot, dwa kulemiotnyje pistalety i 1 minamiot. Na adrezku Walarsa impieratarskije stralcy ŭziali 22 pałonnych i 1 kulemiot.

WIENA. 13.II. **Uschodni teatr:** (hl. niamieck. apaw.)

Italjanski teatr: U dalinie Wippacha wostraja artyleryjskaja bitwa. Ataki worahoŭ u wakolicach S.-Peter adbity. U dalinie Koadba ŭziaty 3 aficery i 88 sałdatoŭ. U prachodzi Ponale ŭziaty 23 italjancy.

Naszy marskije latuny atakawali Wałonu, Santi Karantu i Korfu. Druhaja eskadra latunoŭ atakawała Brindizi. Usie latuny wiarnulisia nazad.

Zajawa impieratara Wilhelma:

BERLIN. U hutarcy z aŭstryjackim paetam Milleram u Wienie Impieratar Wilhelm miž inszym skazaŭ: »Ciž užo zabylisia, szto sajužniki baroniać ubiŭc erc-hercoga Ferdynanda? Na naszyah worahach ad samaho paczatku wajny lažyć cižar prastupleńnia. Z naszaho boku — sprawiedliwaść i moralnaść; kab pabieda była za imi, možna puścić u chod kožnaje czesnaje aružže... Kontynentalnaja systema Napoleona s fantazii abiertajecca u praŭdziwuju prajawu, kałoraja dla Anhlii ciažejsza, czym usio, szto było dahetul«.

Wajna na mory.

BERLIN. Ad paczatku wajny sajužniki utracili dahetul wajennych parachodaŭ jomkaściu 822,550 tonn.

LONDON. „Daily Telegr." danosić, szto 7 lutaho zatopleno tarhowych karabloŭ na 28.941 tonnu.

Wajna na pawietry.

BERLIN. Ab tym, u jakoj miery wiadziecca wajna na pawietry, možna sudzić pawodłuh hetkich dannych: u naczy z 9 na 10 lutaho na adnym tolki zachodnim teatry niamieckije samaloty skinuli 7.700 kilogr. abo 460 pudoŭ bomb.

Anhlickije wydatki na wajnu.

LONDON (Reŭter). Nižniaja Pałata. Pry padaczy prajekta asyhnoŭki 11 miljardoŭ marak na czas da kanca maju Bonar Łoŭ skazaŭ:

»Ahulnaja suma kredytoŭ ad paczatku wajny dachodzić ciapier 80 miljardoŭ marak. Raŭnujuczy da minuŭszaho hodu, sztodzienny raschod uzros na 20 miljonoŭ marak",

Prajekt asyhnoŭki zaćwierdžen usiemi hałasami.

Hreckaja trahedija.

PARYŽ. «Temps» danosić, szto francuskaje prawicielstwo zahadało oficyalna swaim ułaściam ustanawić zwiaź s prawicielstwam Wenizełosa. Hieneralny konsuł Wenizełosa ŭ Marseli ŭžo pryznan. Majuć być pryznany i konsuły ŭ Lionie, Bordo i Hawry.

AFINY. Ceny na spažytnyje pradukty ad paczatku błokady uzraśli ŭczaćwiora. Narod cierpić wialikuju biadu. S pryczyny niedastaczy wuhalla spyniłasia ŭsia pramysłenaść i tarhoŭla.

U Hrecii mnoha jeszcze ukrytaho aružža—streib. Pakul jaho nie zdaduć na zbornych punktach sajuźnikam, błokady nia znimuć.

Razryu miž Amerykaj i Niamieczczynaj.

BERLIN. Reŭter danosić, bytcym niamieckaje prawicielstwo zwiarnułosia da Złuczenych Sztatoŭ s predłažeńniem zrabić kroki, kab abminuć wajnu. Heta — czystaja wydumka. Jana atkinuta i amerykanskim stats-sekretarom Lansingam u Waszyngtonie.

NJU-JORK. Stats-sekretar da zahranicznych spraŭ, Lansing, skazaŭ na bankiecі: »My nie pawinny zaczyniać waszej pierad tym, szto my—na pieradodni wajny. Ale ŭsio jeszcze jość nadzieja, szto staroncy ŭdascca abminuć wajennaje wystupleńnie. Prawicielstwo hetak sama žadaje i dabiwajecca zachawańnia mira«.

NJU-JORK. Amerykanskije parachody „Orlean" i »Rochester« pajechali nawypieradki cieraz akian, bo kožyn z ich žadaje dla słabie czеścі pierszym papaści ŭ niebaspieczny pojas.

NJU-JORK. „Herald" pisze, szto Brajjan napružaje ŭsie siły, kab nie dapuścić akanczacielnaho razrywu miž Amerykaj i Niamieczczynaj.

LUGANO. „Secolo" danosić z Waszyngtonu, szto ŭ hadaŭszczynu Linkolna ŭsludy adbywalisia mityngi za mir.

Fiasko Wilsona.

AFINY. Hreckaje prawicielstwo pasłało ŭ Ameryku notu, každuczy ŭ jej, szto Hrecija chocze i nadalej dzieržacca palityki poŭnaj neutralnaści, asabliwa ŭ tych warunkach, u jakich jana ciapier apynułasia.

BERLIN. Pawodłuh wiestak z Arhientyny, oficyoz tamtejszaho prawicielstwa „Epoka" wyskazaŭsia za tojé, kab atkinuć predłažeńnie Wilsona i dzieržacca poŭnaj neutralnaści. Hetakže zajaŭlajuć hazety „Prensa" i „Razon".

RIO-DE-ŽANEJRO. Jak danosiać, prawicielstwo Brazylii atkinie pryzyŭ Ameryki pajści pa jaje śladoch proci Niamieczczyny i ahraniczycca tolki pratestam proci padwodnaj wajny.

Błokada Anhlii.

ŽENIEWA. „Guerre Sociale" pisze s pryczyny błokady Anhlii: „Kali Niamieczczyna razabje panawańnie Anhlii na mory, dyk Anhlija budzie prymuszena adraczysia ad swajej suświetnaj palityki. Ciapier, znaczyć wajna idzie nia tolki dla Niamieczczyny, ale i dla Anhlii nie na žyćcio, a na śmierć".

LONDON. «Sundy Times» pisze: »Niamieczczyna szaleła ŭžo cely tydzień. Jaje padwodnyje łodki tapili kožyn parachod, katory moh stanawić metu dla ich torped. Treba prypomnić, szto, kali paczaŭsia hety marski razboj, jon mieŭ udaczu tolki za pierszyje dni; kali sposaby abarony byli palepszeny, jon byŭ užo mienszudaczny».

BERLIN. Adna wiarnuŭszajasia padwodnaja łodka zatapiła ŭ Atlantyckim akianie 10 karabloŭ jomkaściu 19 000 tonn. Pawodłuh nowych wiestak, zatopleny jeszcze 6 parachodaŭ i adzin parusny karabiel razam jomkaściu 25.000 tonn.

PARYŽ. »Figaro» drukuje spis zatoplenych ad 1 da 10 lutaho karabloŭ: 58 sajuźnickich karabloŭ i 32 neutralnyje, jomkaściu razam 176.925 tonn. »Figaro« spadziajecca, szto padwodnaja wajna dalej hetak wostra wiaścisia nia budzie.

AMSTERDAM. Pasažyrski parachod »Afric«, 11.999 tonn, zatoplen.

Spis wajenna-pałonnych naszaho kraju.

Z Wilni i Wilenskaj huberni.

Tabor dla wajenna-pałonnych I, Tr. Ueb. Pl. Münsingen.

Jankuniec Iwan, Hury.
Jankoŭski Jazep, Ramotańka.
Juchniewicz Konstancin, Radaleŭczeno.
Juchniewicz Adam, Suchocino.
Kaszlej Jazep, Lida.
Krusayn Anton, Suderwiansk.
Kapacz Jazep, Szyłaki.
Kondratowicz Franc, Miedzisany.
Majsiej Stanisłaŭ, Zieniewiczy.
Mickun Michaił, Miežyreczje.
Niechmedowicz Jazep, Karpowiczy.
Aluszkiewicz Jazep, Nawicki.
Pieszkanoŭ Iwan, Poniszan.
Roŭba Jarasłaŭ, Lebieda.
Rynsewicz Anton, Usciszki.
Syrokwaszeŭ Hryhor, Wilnia.
Sniehir Stanisłaŭ, Biełaja.
Zabawa Andrej, Wierdaczy.
Czarnyca Franc, Wilnia.
Wul Konstancin, Padworni.
Zienowicz Bronisłaŭ, Zochwarje.
Zieniec Wincenty, Zinkiszki.
Badanoŭski Majsiej, Wilnia.
Bolber Hirsz, „
Gerber From, Koszedary.
Kantorowicz Lejba, Zarcy.
Ramanoŭ Szołom, Rotnica.
Rubin Izrael, Radaszkowiczy.

Tabor dla wajenna-pałonnych Müncheberg (Mark).

Antul Siamion, Butwieduncy.
Bazyl Wincenty, Bazyli.
Emieljanczyk Iwan, Pareczany.
Ardzierewicz Michaił, Liona.
Dziehica Jazep, Swierydy.
Drykiewicz Jazep, Pawilancy.
Dubowicz Bolesłaŭ, Czebryn.
Hornostaj Michaił, Kulbaki.
Juszkiewicz Wincenty, Sabaczki.
Koszychoŭski Feliks, Łahody.
Kryŭko Michaił, Wilnia.
Kudlak Tefil, „
Myszkoŭski Iwan, Senkany.
Nacewicz Konstancin, Cacki.
Osrudka Andrej Ciuciuloŭ.
Paszkoŭski Sciepan, Hanczycy.
Pietrasz Anton, Ruczycy.
Puszynski Anton, Zareczany.
Zaleski Izydor, Zaleczyna.
Sawicki Adam, Zabałoć.
Smolski Walerjan, Masiewiczy.
Suszczynski Jan, Wilnia.
Tamaszewicz Andrej, Wilnia.
Urbanowicz Jazep, Ostrwona.
Biełoŭsoŭ Wiktar, Halinszczyna.
Milaška Wasil, Karandyszczy.
Michalewicz Władzimir, Bondary.
Miszuk Symon, Zarudziczy.
Zablełо Ihnat, Lida.
Skirka Iwan, Wojdy.
Wichareŭ Ilaryon, Belaniki.
Janutan Aleksandar, Swir.
Patent Aron, Hłybokaje.
Walulis Adolf, Bujtuni.

Kriegsgefangen.-Lazarett Sprottau.

A. Kranke.

Gajlon Ludwik, Swienciany.
Hrodnicki Edward, Wilnia.
Kiryluk Stanisłaŭ, „
Kurcyn Iwan, Dowejsie.
Maciejewicz Jan, Hrybiszki.
Ronczyn Jazep, Wilnia.
Sakowicz Bronisłaŭ, Łojcy.
Salmonowicz Karol, Wilnia.
Szelkoŭski Robert, „
Szlewinski Iwan, „
Siemiszeŭski Jazep, „
Sinkiewicz Anton, Troki.
Suszczenko Iwan, Wilnia.
Tecianoŭ Stanisłaŭ, „
Wasileŭski Bronisłaŭ, Padpiranсoŭ.
Charlukowicz Amiljan, Aszmiansk.
Mitko Alaksiej, Markowa.

B. Personal.

Sawicki Apolinary, Wilnia.

ABWIESTKI.

Drukawana u drukarni M. Kuchty. Wydawiectwo «Homan». Redaktar W. Łastoŭski.